

Emlékezés Szinováczy Györgyre (1807-1867), a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjára

Remembering György Szinováczy (1807-1867), Corresponding Member of of the Hunga- rian Academy of Sciences

Szinováczy György jogtudós, a magyar királyi Hétszemélyes Tábla bírása, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja a Veszprém vármegyei Bársonyoson született 1807. május 1-jén. Nem sokkal később szülei Győr-Szent-Mártonba (azaz Pannonhalmára) költöztek. Gimnáziumi tanulmányait Győrött kezdte meg és egy év soproni kitérővel ugyanott fejezte be. Itt ismerkedett meg Karvasy Ágostonnal – későbbi akadémikus társával –, akihez holtig tartó barátság kötötte.

Jogi tanulmányait „magánszorgalom által sajátította el”. Édesapja korai halálát követően családja rossz anyagi körülményeire tekintettel kénytelen volt néhány éven keresztül magántanítói munkát vállalni. 1830-tól gróf Esterházy Károly – akkori tolna vármegyei főispán – titkáráként tevékenykedett. A tehetséges és megbízható ifjú jogászt a főispáni ügyek vitelére is bevonták. Ezt követően előbb Tolna vármegyében, majd utóbb más megyékben is táblabírónak nevezték ki. 1833-ban nősült meg. Feleségével, Nyeregjártó Alojziával élete végéig boldog házasságban élt.

Jogászti tevékenysége mellett fiatal korában a magyar irodalmi-kulturális élet helyzete is foglalkoztatta. 1835-ben értekezést írt a magyar „játékszínnek” Pesten történő megalapításáról, melyben a hazai kultúra és nemzeti nyelv ügyének meghatározó intézményét látta. Az 1839-40. évi országgyűlés alatt – amikor gróf Eszterházy Károly helyettes főlovászmester volt, akit a megyei és családi ügyek Pozsonytól többnyire távol tartottak – Szinováczy irányította a főlovászmesteri hivatalt. 1840-ben az újonnan felállított pozsonyi váltótörvényszék jegyzőjének nevezték ki, majd 1847-től a testület bírása lett.

1854-ben tette közzé *Közönséges Ausztriai Váltórendszabály és váltótörvénykezési eljárás kérdések és feleletekben* címen – párhuzamos magyar és német szöveggel – a korabeli váltójogot tanuló joghallgató ifjúság számára a vizsgára való felkészülést szolgáló művét. E munkájában tanújelét adja – miként méltatója fogalmaz – a váltójogban való „tökéletes jártasságát”. A neoabszolutizmus idején – az 1854-es igazságügyi szervezeti átalakítások során – a magyar érzelmű egyéneket igyekeztek háttérbe szorítani. Ennek következményeként Szinováczyt, aki korábban már több évig váltótörvényszéki tanácsos volt, a pozsonyi országos törvényszékhez tanácsjegyzőnek osztották be.

E méltatlan eljárás ellen panaszt tett az uralkodónál, aminek következtében még ugyanazon évben visszanyerte előbbi rangját és fizetését. 1855-ben bírói kinevezést kapott a Trencsén vármegyei törvényszékre. Pozsony városának elhagyásakor a helyi kereskedői testület az iránta való ragaszkodását és háláját bizonyítva ezüst serleggel tisztelte meg. Gyakorló jogászti tevékenysége mellett aktív tudományos tevékenységet is folytatott. 1855 és 1856 között – Pauler Tivadar mellett – a korabeli hazai jogtudomány egyik jeles folyóirata, a *Jogtudományi 's Törvénykezési Tár* munkatársaként tevékenykedett. Szakirodalmi munkásságának legfontosabb írásai a *Törvénykezési Lapokban*, a *Törvényszéki Csarnokban* és a *Magyarországban* jelentek meg. 1856-tól a pesti váltótörvényszék tanácsnoka lett, majd 1861-től a váltótörvényszékhez rendes bírónak nevezték ki.

A Magyar Tudományos Akadémia törvénytudományi osztálya 1861. december 20-án levelező tagjainak sorába választotta. Székfoglaló előadását „A váltó eredete, célja és jogi természete” címmel tartotta meg 1862. november 3-án, mely később az *Akadémiai Értesítőben* jelent meg. Előadásában részletesen foglalkozott a váltó jogintézményével, annak magyarországi megjelenésével, mely a fejlődő gazdasági viszonyok okán meglehetősen elterjedté vált. Véleménye szerint „[h]azánk jövő törvényhozása is hívatva érzendi magát a magyar váltótörvény

némely részbeni elszigeteltségéből kiemelve, a külföldnek ez iránybani újabb fejleményei tekintetbe vételével átidomítani, s ez által a nagy nemzetcsoportok egyike vagy másikához törvényhozásilag közeledve, a váltótörvényt a haladás lehető legmagasabb színvonalára emelni.”

1867-ben *Az uzsoratörvényekről* címmel a tudós testületben tartott előadásában az uzsora-törvények keletkezésének indokait, jogtudományi, etikai, közgazdasági vonatkozásait mutatta be. Vizsgálódásainak központi kérdése és kulcsa a „kamat” fogalma és annak történeti és kritikai értelmezése, illetve a kamattal foglalkozó szabályozási elméletek bemutatása. Ennek során sommásan megállapítja, hogy „az uzsoratörvények nem csak a jogtudomány, hanem a nemzetgazdaság szempontjából sem védelmezhetők”. Szakmai állásfoglalása szerepet játszott abban, hogy hamarosan eltörölték Magyarországon az ún. uzsoratörvényeket. Ugyanebben az évben a polgári perrendtartás kodifikálására létrehozott bizottság elnöki teendőivel, illetve az igazságügyi minisztérium felkérésére az új kereskedelmi váltó- és csódtörvény-javaslat kidolgozásával – Posch Ágost pozsonyi ügyvéd közreműködésével – is megbízták. Fontos szerepet játszott a korabeli jogász hivatásrendek képzésében és minősítési rendszerében. A váltóügyvédi „vizsgálatokban”, illetve az akkor egyetlen egyetemi szintű jogászképző intézményben folyó „bíró-sági államvizsgálatokban” vizsgabizottsági tagként tevékenykedett.

Halálának évében, 1867. május 17-én a magyar királyi igazságügyi miniszter felterjesztésére az uralkodó a Hétszemélyes Tábla tagjává nevezte ki. E magas bírói megbízást rövid ideig töltötte be. 1867. december 25-én „agyvelőszélhűdésben” Pesten hunyt el.

A Magyar Tudományos Akadémián 1868. május 4-én Karvasy Ágoston tartott fölötté emlékbeszédet. Érdemes idézni az egész életművet közvetlen közléről ismerő barát és kolléga méltató gondolataiból: „Ezen haláleset több tekintetnél fogva hazánkra nézve igen sajnálatra méltó veszteséget okozott, mert nem csak oly férfiút ért, ki a jogtudományt elméletileg művelte, hanem olyant, ki azonkívül mint gyakorlati bíró a törvény és igazságkiszolgáltatással évek óta foglalkozván, a bírósági karnak mind tudományára, mind igazságszeretetére nézve egyik dísze volt, és ki hazánk mostani átalakulási idejében létrehozandó sok törvény előkészítésénél kitűnően használható egyéniség vala.” – majd később így folytatta: „Szinovác György őszinte, egyenes, de soha nem sértő, igazságszerető, kedélyes, tisztességes életű, szigorú erkölcsű, ő szabásu magyar ember volt, ő hazánk nagy férfiai Gróf Széchenyi István és Deák Ferencznek különös tisztelői közé tartozott, és a korszerű haladásnak minden időben barátja volt, de soha nem a szélsőségeknek és el nem érhető törekvéseknek, miktől mint értelmes ember hazánkra nézve üdvöt nem várt. [...] Benne [...] a hon egy buzgó hazafit, az igazságszolgáltatás egyik legkitűnőbb szolgáját, a codificatio egy szorgalmas és ügyes munkást vesztett, és azért kora halála a legtagasabb körökben érezhető hézagot szült, melyet oly hamar pótolni nem lehet.”

Szinovác György főbb művei

Rövid értekezés a' magyar Játékszínnek Buda-Pesten állandó leendő megállapításáról 's a' színészi Tagoknak jelenlegi állapotokról. Schmid Antal betűivel, Pozsony, 1835.

Közönséges Ausztriai Váltórendszabály és váltótörvénykezési eljárás kérdések és feleletekben. (Allgemeines österreichisches Wechselrecht und Wechselverfahren in Fragen und Antworten) [Párhuzamos magyar és német szöveggel] Wigand, Pozsony, 1854.

Az új váltótörvény körül. *Jogtudományi 's Törvénykezési Tár*, I. évf. (1855) 1. sz. 36-41. o.

A rendeletileg behozott egyességi törvényről. *Magyarország*, (1861) 27., 28. sz.

A váltó eredete, célja és jogi természete. (Elhangzott: 1862. nov. 3.) *Akadémiai Értesítő. A Philosophiai, Törvény- és Történettudományi Osztály Közlönye*, III. köt. Eggenberger Ferdinánd, Pest, 1862. 234-253. o.

Az uzoratórvényekről. Értekezések a társadalmi tudományok köréből. I. köt. 1. sz. Eggenberger Ferdinánd, Pest, 1867.

Felhasznált irodalom

Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái*. XII. köt. [Steiner – Télfy] Hornyászky, Budapest, 1909. 979-982. o.

A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825-1973. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Budapest, 1975. 271. o.

A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825-2002. III. köt. MTA Társadalomkutató Központ – Tudománytár, Budapest, 2003. 1250. o.

Magyar Életrajzi Lexikon. <https://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC14240/15136.htm>

Karvasy Ágost: Emlékbeszéd Szinováczy György felett. *A Magyar Tudományos Akadémia Értesítője*. II. évf. (1868) 9. sz. 181-186. o.

Szabadfalvi József
egyetemi tanár, az MTA doktora
Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
email: szabadfalvi.jozsef@law.unideb.hu